Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak

De Minister van Justitie en Veiligheid

Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum
8 juni 2021

Contactpersoon
[redacted]

Onderwerp
Wetsvoorstel seksuele misdrijven

Geachte

De Wetenschappelijke Commissie (WeCo) van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) heeft met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht (Sr.) en andere wetten in verband met de modernisering van de strafbaarstelling van verschillende vormen van seksueel overschrijdend gedrag (Wet seksuele misdrijven).

De WeCo meent dat de adviezen die op de eerdere versie van het wetsvoorstel zijn uitgebracht, inclusief dat van de WeCo zelf[1], goed ter harte zijn genomen. Er ligt nu een wetsvoorstel dat duidelijk beter gestructureerd is dan de huidige titel IV (Boek 2), "Misdrijven tegen de zeden", van het Wetboek van Strafrecht (Sr.). Ook de terminologie is aangevuld en verbeterd. Daarbij heeft de minister met vrucht gebruik gemaakt van het belangrijke onderzoek van Lindenberg en Van Dijk uit 2016.[2] Desondanks hecht de WeCo eraan nog enkele kanttekeningen te plaatsen.

1. Opmerkingen

In het conceptwetsvoorstel dat nu ter advisering voorligt, worden enkele belangrijke aanscherpingen van de bestaande wetgeving voorgesteld.

1.1 Aanranding en verkrachting (artt.242 e.v.)

Ten aanzien van de artt. 242 e.v. Sr. (aanranding en verkrachting) vraagt de WeCo zich af wat in de praktijk de waarde zal blijken te zijn van de invoering van de schuldvarianten bij de genoemde misdrijven. Wat is bij deze delicten het verschil tussen voorwaardelijk opzet en (grove) schuld? De WeCo adviseert de minister in de memorie van toelichting (mvt) daar

[1] Advies d.d. 7 september 2020, 707.advies-voorontwerp-seksuele-misdrijven-def.pdf (nvvr.org)
[2] K. Lindenberg, A.A. van Dijk, Herziening van zedendelicten? Een analyse van Titel IV, Tweede Boek, Wetboek van Strafrecht met het oog op samenhang, complexiteit en normstelling. Zutphen (Paris), 2016

nader op in te gaan. Situaties waarin geen expliciete verbale toestemming voor seks is gegeven, zijn ook naar het geldende recht al notoir lastig te beoordelen. Het is verre van eenvoudig vast te stellen in welke gevallen er door houding en gedrag van betrokken partijen geen misverstand kan bestaan over de instemming van partijen met seks. De voorgestelde aanscherping maakt dit probleem nog lastiger. In de mvt wordt opgemerkt (p. 10) dat niet elk verrichten van seksuele handelingen zonder expliciete, vooraf gevaagde goedkeuring strafbaar wordt. De vraag rijst echter: wanneer is een seksuele handeling zonder expliciete toestemming vooraf nu wel en wanneer niet strafbaar? Er zou sprake moeten zijn van een 'positieve wilsuiting' van het slachtoffer. Is het voldoende dat wordt bewezen dat het slachtoffer niet expliciet (verbaal of non-verbaal) heeft ingestemd, of is (altijd) meer bewijs vereist? De artikelsgewijze toelichting (p. 42 en 43) biedt hierover geen helderheid. In de memorie van toelichting ware hierover meer duidelijkheid te scheppen.

1.2 Seksuele intimidatie (art. 429ter WvSr).

De WeCo kan zich vinden in de strafbaarstelling op zichzelf, maar vraagt zich af of de gekozen vormgeving in de toepassingspraktijk geen grote problemen zal opleveren. Positief te waarderen is dat de oorspronkelijk gekozen term ('stelselmatig'), die bijvoorbeeld is gebezigd in art. 285b Sr. (stalking), is vervangen door de term 'indringend'. Eén keer sissen of vergelijkbaar gedrag is volgens de mvt (p. 72) niet voldoende voor een bewezenverklaring, maar hoe bar moet het dan worden? De WeCo adviseert de minister in de mvt hier een nadere toelichting op te geven.

1.3 Sekschatting (art. 250 sub a WvSr).

De WeCo vraagt zich af of de voorgestelde strafbaarstelling zo ver moet gaan dat ook het benaderen van personen die zich voordoen als jonger dan 16 (bijvoorbeeld de door de politie ingezette 'lokpuber', mvt p. 16) strafbaar wordt. Het gaat in dat geval immers niet om het (fysiek) beschermen van minderjarigen. In feite wordt de kwalijke intentie van de dader strafbaar gesteld. Als toch voor deze strafbaarstelling wordt gekozen, zou tenminste een neerwaartse aanpassing van bedreigde straf gerechtvaardigd zijn. De WeCo adviseert de minister hieraan in de mvt aandacht aan te besteden.
Ook in dit voorgestelde artikel wordt de term 'indringend' gebezigd, waarbij opvalt dat volgens de mvt (p. 59) één chatsessie al voldoende zou zijn. Ook in dit geval adviseert de WeCo de minister om de betekenis van de term nader toe te lichten.

1.4 Strafbaarstelling

Ten slotte wil de WeCo aandacht vragen voor de voorgestelde strafmaxima, en meer in het bijzonder de strafverzwaringsgronden van het nieuwe art. 246 Sr. De leden 1 en 2 van art. 246 sluiten aan bij het huidige art. 248 Sr., en geven geen opmerkingen. Opvallend is het nieuwe derde lid. Als een van de feiten uit de artikelen 240 tot en met 245 nieuw zwaar lichamelijk letsel tot gevolg heeft of daarvan levensgevaar voor een andere is te duchten, kan ten hoogste 18 jaar gevangenisstraf worden opgelegd. Dat geldt dus ook voor delicten waarop een maximum gevangenisstraf van 2 jaar is gesteld (art. 240 Sr (schuldaanranding), art. 242 (nieuw) schuldverkrachting (max. 4 jaar) en voor een veelheid aan strafbare feiten

waarop maximumstraffen van 6 jaar tot 12 jaar staan (gekwalificeerde opzetverkrachting, zeg maar: de huidige verkrachting uit art. 242 Sr.). Het bevreemdt de WeCo dat niet is gekozen voor een verhoging met een bepaald gedeelte, zoals in het huidige art. 248 Sr, met een derde of desnoods: de helft. Nu *vernegenvoudigt* de maximumstraf bij het lichtste delict uit de rij (art. 240 Sr.). Het gaat hier steeds om het intreden van een gevolg, niet om het opzettelijk toebrengen van dergelijk letsel en/of de opzet tot het veroorzaken van dat levensgevaar.
Lid 3 van art. 246 gaat nog verder. Dat artikellid bepaalt dat, als een van de feiten uit de art. 241 (opzetaanranding, max. 6 jaar), gekwalificeerde opzetaanranding (8 jaar, vergelijkbaar met het huidige art. 246 Sr.), 243 t/m 245 (opzetverkrachting, gekwalificeerde opzetverkrachting (beide in art. 243 nieuw) seksueel misbruik van afhankelijke personen (art. 244, deels vergelijkbaar met het huidige art. 249 Sr.) en seksueel misbruik van geestelijk of lichamelijk onmachtige personen (art. 245, huidige artt. 243 en 247 Sr.) de dood tot gevolg heeft, de verdachte dan als maximumstraf levenslang kan krijgen, of een tijdelijke gevangenisstraf van 30 jaar[3]. De strafbedreiging wordt dan gelijk aan die van moord (art. 289 Sr. en/of - belangrijker in dit verband - gekwalificeerde doodslag (art. 288 Sr.).
Er behoort, ook vanuit criminologische inzichten, altijd een duidelijk verschil te bestaan tussen de bestraffing bij delicten waarbij de dood intreedt als gevolg van het (basis)delict en die waarbij de dood opzettelijk wordt veroorzaakt door de verdachte in het kader van een ander misdrijf (i.e. art. 288 Sr.) Die notie lijkt in de wet en de toelichting uit het oog te zijn verloren. De WeCo raadt de minister om die reden met klem aan om meer evenwicht te brengen in de bestraffing van strafverzwarende omstandigheden die zijn opgenomen in art. 246 Sr.. Er is in de visie van de WeCo geen reden de bestaande wettelijke kaders uit het huidige art. 248 Sr. los te laten, waarbij er een duidelijke relatie blijft tussen de strafverzwarende omstandigheden en de relatieve ernst van het gronddelict waarbij zich die strafverzwarende omstandigheden voordoen.

De [redacted]

[redacted]
voorzitter a.i.

[3] Alleen als het basisdelict al een hele hoge maximumstraf kent, zoals art. 282a sr (gijzeling, max. 15 jaar), komt deze stap elders in het WvSr. voor.